

ADVIES N.A.V. ‘ONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN DE REGELGEVING OVER DUAAL LEREN, DE AANLOOPFASE EN HET STELSEL VAN LEREN EN WERKEN’

De Vlaamse Regering keurde op 10 december 2021 het ontwerpdecreet tot wijziging van de regelgeving over duaal leren, de aanloopfase en het stelsel van leren en werken voor een eerste keer principieel goed. Het Vlaams Partnerschap Duaal Leren formuleert hierbij graag haar formeel advies.

Het Vlaams Partnerschap Duaal Leren is tevreden met een aantal grote lijnen die worden uitgezet in het kader van dit ontwerpdecreet. Enerzijds krijgt de mededeling ‘Van leren en werken naar duaal leren en aanloopfase: een veilige haven voor elke leerling’ (Vlaamse Regering, 18 december 2020) verder vorm, met onder andere enkele concrete bijsturingen aan de aanloopfase. De aanpassing van het werkingsbudget voor duale opleidingen in de CDO’s en SYNTRA biedt deels een antwoord op de vraag van de betrokken aanbieders. Anderzijds wordt de regelgeving rond alternerende opleidingen verder verfijnd. Het Partnerschap herkent in deze wijzigingen verschillende elementen die zij ook in een vorig advies aanhaalde, maar wenst met dit advies echter ook een aantal aandachtspunten te onderlijnen.

1. WIJZIGINGEN AAN DE AANLOOPFASE

Algemene appreciatie brede aanloopfase

Het Vlaams Partnerschap Duaal Leren staat achter het invoeren van de brede aanloopfase. Deze brede vorm van het aanloopstructuuronderdeel heeft een duidelijke oriënterende meerwaarde voor leerlingen, die zo een meer gemotiveerde en bewustere studiekeuze kunnen maken en werken aan hun arbeidsrijpheid en -bereidheid.

Het is dan ook belangrijk dat de brede aanloopstructuuronderdelen zo worden ingevuld en afgebakend, om hier optimaal op in te zetten. We verwachten hier een afbakening op maat van een studiedomein of domeinoverschrijdend, die aanbieders voldoende ruimte biedt voor gerichte oriëntatie. Hierbij moet het eveneens mogelijk zijn dat leerlingen reeds verworven competenties kunnen meenemen in het verdere traject.

Kwalificatie in de aanloopfase

Dit decreet voorziet een aanpassing van de mogelijke studiebekrachtiging in de aanloopfase. Onder bepaalde voorwaarden zal het mogelijk zijn om een onderwijskwalificatie niveau 2 te behalen in een aanloopstructuuronderdeel.

Het Partnerschap vindt het uitzonderlijk mogelijk maken van kwalificatie in de aanloopfase een meerwaarde, die kansen kan bieden. Dit aangezien deze trajecten voor sommige leerlingen een finaliteit kunnen zijn. Deze kwalificatie dient relevant te zijn voor de leerling én voor de arbeidsmarkt. Aanvullend wenst het partnerschap een aantal aandachtspunten mee te geven:

- Deze kwalificatiemogelijkheid moet een uitzondering blijven. Hiertoe dienen de voorwaarden nog verder verduidelijkt te worden. We denken hierbij aan de criteria voor het kwalificeren en hoe scholen kunnen aantonen dat her om een noodzaak voor de leerling gaat. Het doel van de aanloopfase blijft om jongeren zo snel mogelijk toe te leiden naar een volgende stap in hun onderwijsloopbaan, op het

moment dat ze er klaar voor zijn. We moeten vooral de jongeren, hun groeipotentieel en hun kansen op de arbeidsmarkt voorop stellen.

- De monitoring van het gebruik van deze maatregel en de evaluatie ervan is belangrijk. Als partnerschap blijven we geloven in de effectieve meerwaarde van duale structuuronderdelen. We begrijpen echter dat dit niet voor alle leerlingen een gepast traject is. We moedigen aan dat er gewerkt wordt aan trajecten die een aanloop betekenen naar deze duale structuuronderdelen of naar een versterkte positie op de arbeidsmarkt, waarbij de leerling via studiebekrachtiging kan aantonen welke competenties hij/zij reeds machtig is.

Positionering van de aanlooffase vs duaal leren

Bij alle aanloopstructuuronderdelen begrijpt het Partnerschap dat 'arbeidsrijpheid' niet gezien wordt als een instapvoorwaarde voor de leerling, maar als een kwaliteit waar men in het kader van een aanloopstructuuronderdeel naartoe werkt. Het (brede) aanloopstructuuronderdeel en het duaal structuuronderdeel zijn beiden afgeleid van een standaardtraject. Voor beide trajecten is het in functie van transparantie communicatie belangrijk dat de doelstelling en doelgroep duidelijk omschreven worden.

De aanlooffase heeft niet als doelstelling om jongeren langdurig met een onbetaalde overeenkomst tewerk te stellen. Een aanlooffase is niet geschikt voor een leerling die arbeidsrijp is, maar geen overstap kan maken naar een duale opleiding omwille van het niet vinden van een betaalde overeenkomst. Het partnerschap suggereert in dit geval te onderzoeken of het flexibeler inzetten van verschillende types overeenkomsten hier soelaas kan bieden. Zo zou men kunnen afwijken van de logica van het gebruik van vast types overeenkomsten per standaardtraject, en kan de situatie van de leerling hier zelf een bepalende factor zijn.

Screening in de aanlooffase

Het Vlaams Partnerschap Duaal Leren heeft geen bezwaar bij het verruimen van de maximale termijn van de screening bij de start van de aanlooffase tot maximum 25 dagen. Binnen dit kader wordt een leerling dan zo snel mogelijk toegewezen aan een traject. We vragen wel te onderzoeken of tijdens een dergelijke screening eveneens de aanbieders van de aanlooffase een rol kunnen spelen, en of stages mogelijk zijn. Vanuit screeningsdoeleinden kan hier eveneens waardevolle informatie worden uitgehaald.

Verder is het positief dat een terugvalpositie wordt voorzien voor leerlingen waarvan de screening aantoont dat ze niet klaar zijn om een aanloopstructuuronderdeel aan te vatten. Deze leerlingen moeten opnieuw terecht kunnen in hun vorige school. Hierbij dienen een aantal praktische zaken te worden uitgeklaard: wat in geval van tuchtsanctie, wat met 'volverklaring' door het schoolbestuur of indien deze screening pas later in het schooljaar wordt uitgevoerd? Hierbij is het essentieel dat ook binnen deze voltijdse school ruimte wordt gemaakt voor een traject op maat voor deze leerlingen.

2. FLEXIBILISERING

Het Partnerschap Duaal leren ziet geen bezwaar dat in duaal leren zowel in modulaire als lineaire opleidingen, flexibiliteit in doorstroom mogelijk wordt over graden heen op basis van de beroepsgerichte vorming. Hoewel het uitreiken van deelkwalificaties en beroepskwalificaties waardevolle tussenstappen zijn, blijft het streefdoel het behalen van een onderwijskwalificatie.

Het Partnerschap Duaal leren ziet verder evenmin bezwaar in de verruiming van de mogelijkheden voor aanbieders van buitengewoon secundair onderwijs voor het programmeren en organiseren van duale structuuronderdelen. Scholen hebben de expertise en verantwoordelijkheidszin om verantwoorde keuzes te maken.

3. WIJZIGINGEN AAN DECREET TOT REGELING VAN BEPAALDE ASPECTEN VAN ALTERNERENDE OPLEIDINGEN

Het Vlaams Partnerschap Duaal Leren ziet geen bezwaar bij de voorgestelde wijzigingen aan het decreet tot regeling van bepaalde aspecten van alternerende opleidingen.

Duidelijk moet echter wel zijn dat we met de goedkeuring van de wijziging met betrekking tot de minimumduur van de stageovereenkomst alternerende opleidingen (minstens 28 uur per week en maximaal de gemiddelde wekelijkse voltijdse arbeidsduur van toepassing in de onderneming, in plaats van het eerdere voltijdse karakter) geen voorafname willen doen op mogelijke gesprekken met betrekking tot het aandeel werkplekleren in duaal leren binnen opleidingen met dubbele finaliteit.

4. FINANCIERING

Het Vlaams Partnerschap Duaal leren vindt het positief dat alle aanbieders duaal leren en aanloofase een zelfde werkingsbudget voor de leerlingen zullen ontvangen. Hierbij merkt het partnerschap op dat het invullen van het engagement dat verwacht wordt binnen het duaal leren en de aanloofase (voltijds en met een sterke trajectbegeleiding) de nodige omkadering vraagt. Het Partnerschap is dan wel tevreden met het gelijktrekken van de werkingsmiddelen, maar is van mening dat de huidige omkadering niet volstaat om kwaliteitsvol invulling te geven aan het gevraagde structurele engagement.

De werking van de aanloofase via de externe promotoren verloopt vandaag nog steeds via een projectfinanciering. Het Partnerschap is van mening dat deze werking onvoldoende stabiliteit biedt aan alle betrokken actoren en pleit voor het voorzien van structurele middelen. Het is ook de vraag of de nieuwe ESF-middelen wel voldoende ruim zijn om deze ondersteuning te blijven bieden.

Het Partnerschap merkt wel op dat er in het kader van Leertijd nog steeds minder middelen worden voorzien. Het is aan te bevelen om, in plaats van het overhevelen van middelen voor Duaal Leren binnen de Syntra vzw naar de werking Leertijd, de financiering van de Leertijd te herbekijken. Ook voor het DBSO is er nog een lagere financiering in vergelijking met de duale opleidingen.

5. PROGRAMMATIEVOORWAARDEN

In artikel 6 wijzigt het ontwerpdecreet de voorwaarden voor het programmeren en aanbieden van duale structuuronderdelen, met betrekking tot het aantal ingeschreven regelmatige leerlingen, verbonden structuuronderdelen en teldata. Het Vlaams Partnerschap vraagt om dit artikel te verduidelijken, zij het in het decreet en/of de memorie van toelichting bij het decreet, dan wel in de omzendbrief die wordt verzonden. Duidelijke informatie over programmatie kan de drempel voor het aanbieden van duale opleidingen voor opleidingsverstrekkers verkleinen. Het partnerschap is daarnaast ook voorstander van een ruimere 'gedoogperiode' in de programmatie. Deze gedoogperiode moet zowel bij opstart als tijdens de loop van een opleiding het aantal heraanvragen, en in die zin de planlast, verminderen.

6. AFSLUITENDE BESCHOUWINGEN

Samen de verantwoordelijkheid opnemen

Het Partnerschap wijst er op dat de mogelijkheid van het aanbieden van de (brede) aanloophase door alle aanbieders een wijziging in mentaliteit vereist: leerlingen voor wie deze trajecten op maat geschikt zijn, kunnen deze doorlopen bij verschillende aanbieders. Bij deze verschillende aanbieders wordt het CDO vandaag al te vaak gezien als 'laatste kans' of 'opvangmiddel' voor alle leerlingen met diverse problematieken. Het is belangrijk dat de verschillende opleidingsaanbieders, onder andere via de brede aanloophase, hun verantwoordelijkheid opnemen voor de doelgroep die vandaag te snel of ongemotiveerd richting DBSO wordt georiënteerd. Deze 'heropname' van een leerling die richting aanloophase werd georiënteerd, impliceert ook de mogelijkheid voor de aanbieder van het aanloopstructuuronderdeel om een leerling te weigeren. In het geval van de Centra Deeltijds Onderwijs, gaat het om een nieuwe mogelijkheid. De vrees bestaat dat een groep leerlingen op deze manier uit het onderwijs wordt geduwd, wanneer opleidingsvertrekkers hun verantwoordelijkheid voor deze leerlingen uit de weg zouden gaan. Het Vlaams Partnerschap vraagt uitdrukkelijk oog te hebben voor deze zorg.

Stappen in de goede richting

Het Vlaams Partnerschap Duaal Leren ziet verschillende wijzigingen in lijn liggen met eerder uitgebrachte adviezen. Het erkent dat de decreetgever deze adviezen grotendeels ter harte heeft genomen en wijzigingen heeft doorgevoerd met een doel dat het Partnerschap deelt: van duaal leren een sterk merk maken, waarbij er voldoende kansen en een kwaliteitsvol kader worden gecreëerd voor elke partner binnen duaal leren. De elementen die hier het sterkst toe bijdragen, zijn de gelijktrekking van de werkingsmiddelen en de mogelijkheid tot kwalificatie in de aanloophase. Ook de andere wijzigingen dragen vanzelfsprekend bij tot het opzetten van dit kwaliteitsvol kader, maar zijn minder fundamenteel voor het Partnerschap.

De voorliggende wijzigingen zijn een belangrijke stap, maar mogen niet hiertoe beperkt worden. Uit bovenvermelde passages blijkt dat er nog marge is voor verfijning.

Het succes van deze wijzigingen zal ook vervat zitten in de communicatie naar de verschillende stakeholders. Het moet voor iedereen duidelijk zijn op welke manier deze dienen te worden geïnterpreteerd, wie deze beogen, wat de uitvoeringsmodaliteiten zijn, etc. Enkel zo wordt het voor ouders, leerkrachten en leerlingen duidelijk wat de plaats en meerwaarde is van duaal leren in het onderwijslandschap. Een duidelijke communicatie dringt zich op, waarbij iedere partner zijn/haar rol dient op te nemen. Vandaag werkt duaal leren, wanneer opleidingsverstrekker, onderneming én sector zich voluit inzetten. En zo wordt het een sterk merk.